

રૂઢાની રોશાની

ફક્ત ઇમામી ઇસ્માઇલીઓ માટે

રૂહાની રોશની

[હુઝરત ઇમામ આકા સુલતાન મુહુમ્મદશાહના
અમુદય ફરમાનો]

સંપાદક :

મી. મહમદઅલી ઇબ્રાહીમ નાનજી

“ અભ્યાસી ”

૪૭૪, ૪૫ પીલ્ડીંગ, ઠરીમાખાદ, ઠરાચી-૩૮.

પ્રકાશક :

ઇસમાઇલીયા એસોસીએશન પ્રેર પાકિસ્તાન

ડીફુઝ રોડ, ગાર્ડન હસ્ટ, ઠરાચી-૩.

સર્વ હક્ક સ્વાધીન

આવૃત્તિ પહેલી

૧૨ મી ઓક્ટોબર, ૧૯૭૨

પ્રત : ૬૦૦૦

મુદ્રક :

ગુલકો પ્રિન્ટર્સ,

તાલપુર રોડ, (ગ્રુ સ્ટ્રીટ), ઠરાચી-૨.

ફોન : ૨૩૬૦૭૨

મરતપ્પા ઇદમ કેરા

સપ્પ હુત્તર ઉપર હુએ આલા,
કે ઇદમસે તો રપ્પ પહેચાના

જને અપના દીલ ઉઝલા;
ઓર હુત્તર કમાઈ ફના હોવે

પહેછાન ખુદાકી રહેવે પાકી,
એ સુનો સમજો યાદજ રાખો

ફરમાયા કહિસરે સાકી.
(કલામે મોલા)

ઇસ્માઇલીઓનું એ ગૌરવ છે કે
ઇસ્લામના આરંભથી આજ દિવસ સુધી
રહુની પ્રકાશની દુનિયા ઇમામત સાથે
એક સત્ય તરીકે રહે છે. આ અનોખી
પ્રણાલિકા પ્રમાણે દરેક વખતના ઇમામે
પોતાના મુરીદાને દુનિયાની જવાબદારી-
ઓને સંભાળવા સાથે પોતાના મક્સદને
હાંસલ કરવા યોગ્ય હિદાયત ફરમાવે છે

વળી ઇસ્માઇલી મઝહબ એક પાતુની મઝહબ હોઇ તેની આકેષતની દવા તરીકે પાતુની પાકાઇ અને સફાઇ પતાવવામાં આવેલ છે.

મજકુર હિદાયતોને એક સાથે રજુ કરવા આ પ્રકાશન બહાર પાડવામાં આવે છે જેમાં ઇમામે ઝમાનના અમુદ્ય જવે-રાતોરૂપી ફરમાનો સમાવવામાં આવ્યા છે.

આ પ્રકાશન આપણા દીનદારોને એક ભેટ તરીકે આપવા માટે મી. મહમદઅલી ઇબ્રાહીમ નાનજી “અલ્યાસી” અને તેમના સાથીદારો અને સખીગૃહસ્થોને ધન્યવાદ ઘટે છે.

મૌલા તેમના નેક કામ બદલ તેમના દિલની નેક ઉમેદો પુરી કરે, આમીન.

૧૩
નૈરોળી, તા. ૬-૧૦-૧૯૦૫

હુઝરત મૌલાના ધણી સલામત સરકાર
આકા સુલતાન મુહમ્મદશાહ દાતાર ઇમામે
ફરમાવ્યુ કે :-

ઇન્સાન જ્યાં સુધી આ દુનિયામાં
છે, ત્યાં સુધી તે સ્કુલમાં શિખનાર વિદ્યાર્થી
માફક છે. સ્કુલમાં શિખતા છોકરા હુમેશાં
પોતાનો અભ્યાસ ચાલુ રાખે છે અને
સ્કુલમાં જ શિખવવામાં આવે છે તેનું
શિક્ષણ હયે છે; તેમજ ઇન્સાન આ દુનિ-
યામાં જીવે ત્યાં સુધી શિખતાં શિખતાં

હોશિયાર, અક્કલવાન, ઇદમી તથા હિંમત-
વાન થાય છે.

જે છોકરો નાનપણથી સુસ્તી કરીને
પોતાનો પાઠ બરોબર યાદ કરતો નથી,
તે પરિક્ષામાં પાસ થતો નથી અને ગધેડા
મિસાલ રહી જાય છે.

ઇન્સાન હંમેશા શિક્ષણ લેતો રહે તો,
ગુજરી ગયા બાદ આખરતની પરિક્ષામાં
પાસ થાય.

દુનિયામાં કયા કયા પાઠ શિખવા
જોઇએ? પહેલો પાઠ તો પાકાઇનો પાઠ
છે; એટલે સર્વે બાપ્પતોમાં પાક અને સાફ

થવું. જો આ પાકાઈનો પાઠ દુનિયામાં
બરાબર શિખ્યા હશે, તો ઇન્શાઅલ્લાહ
મરણ બાદ જ્યારે તમારી પરિક્ષા લેવામાં
આવશે ત્યારે પાસ થશે.

મરી ગયા બાદ આખરતની પરિક્ષા
પાસ કરવા માટે ચાર પાઠ કરવાની
જરૂર છે. આ ચાર પાઠ આ પ્રમાણેના છે.

(૧) તમારું ઇમાન પાક જોઈએ.

(૨) તમારા આમાલ પાક જોઈએ.

(૩) તમારી આંખ પાક જોઈએ.

(૪) તમારા હાથ પાક જોઈએ.

(૧) હવે ઇમાન એવી રીતે પાક હોવું જોઈએ કે, તમારો રૂઠું અક્કલ અને ઇશક વડે પાક હોય, ત્યારે તમારું ઇમાન પાક થયું કહેવાય. જો ઇમાન પાક થાય તો, પહેલા પાઠમાં તમે પાસ થયા, એમ કહેવાય. ઇમાનનો પાયો ઇશક ઉપર રહેલો છે. જો ઇશક ખરાબર હોય તો, ઇમાન રૂઠું સાથે એકજ થઈ જાય છે.

(૨) આમાલ પાક તે શું? અને તે કેવી રીતે પાક રહે? આમાલ પાક રહેવા માટે હુમેશા યાદગીરી રાખવી જોઈએ. આ યાદગીરી રાખવાનું કામ ઘણું કઠણ છે; કારણ કે શેતાન ઇન્સાનને હુમેશાં ફરેખ

આપે છે. શેતાન રાત દિવસ તમારી પાસે
તૈયારજ બેઠો છે. ફક્ત હકીકતી મોમનજ
તેના ફરેબથી બચે છે.

જેમ એક માણસ જ્યારે મુસાફરી
કરતો હોય છે અને તેની પાસે માલ હોય
છે, ત્યારે તે માલ લુટાઈ ન જાય માટે,
તે મુસાફરને ઉંઘ પણ આવતી નથી;
કારણ કે તે સમજે છે કે જો હું ઉંઘી
જઈશ તો ચોર આવીને મારો માલ લુટી
લેશે. એટલુંજ નહિ પણ કદાચ મને મારી
પણ નાખશે, આવી રીતે હકીકતી મોમન
રાત અને દિવસ એવા ખ્યાલ રાખે છે કે
મારા આમાલ પાક રહે તો સાફ અને

મને શેતાન બાજુ ન આપે તો સારું.
આવી રીતે હુકીકતી મોમન શેતાનથી
ડરતો રહે છે, શેતાનને પોતાનો દુશ્મન
સમજે છે.

(૩-૪) તમારી આંખો, હાથ અને
જખાન પણ હંમેશા પાક રહેવા જોઈએ.
જે ઇન્સાનની આંખ પાક નહિ હોય તેને
મોટા ગુન્હા છે. આંખો પાક રાખવાનું
કામ બહુજ મુશ્કેલ છે. પરાઈ ઔરત
અથવા પરાયા માલ ઉપર બદનજર કરશે
તો તેમાં તમોને ગુન્હા છે. પરાયા માલ
અથવા પરાઈ ઔરત માટે તમારા દિલમાં
જો જરા પણ બદખ્યાલ આવશે તો પણ

તમારા હકમાં ઘણું નુકસાન છે. એ કામમાં ઇન્સાનનું માંસ ખાવા જેટલો ઝખુન ગુનહા થાય છે. જેઓની આંખો પાક છે, તેઓને માટે આસાન છે. તેઓથી કંઈ પણ ગુનહા નહિ થઈ શકે.

જે માણસની જખાન, હાથ તથા પગ પાક નથી, તેને માટે ઘણું મુશ્કેલ છે. જખાન પાક રાખવાની મતલબ એ છે કે, કોઈ પણ વખત કોઈ મોમન કે ખીજાની ગીચત અથવા બદગોઈ કરવી નહિ. આવી રીતે તમારી જખાન પાક રાખો. કદાચ કોઈ મોમનમાં કોઈ જાતનો એવો માલમ પડે તો, તેનો ઇન્સાફ કરીને તમારી

જખાનથી તેના એખ ખોલવો નહિ. કોઈ
પણ માણસ અથવા મોમનનો ઇન્સાફ
કરવો એ તમારું કામ નથી.

ખુદાવંદતઆલા પણ માણસોના એખ
ઉપર પડદો હાંકે છે, ત્યારે તમારે પણ
પોતાની જખાનથી કોઈનો એખ ખુદલો
કરવો નહિ જોઈએ. આવી રીતે તમારી
જખાન પાક રાખો. તમારા હાથને ખરાખ
કામ કરવાથી અટકાવો. આવી રીતે તમારે
દરેક કામમાં પાક થવું જોઈએ.

પોતાના ખરચાંને નાનપણથી સારા
કામ કરવાની આદત પાડવી જોઈએ; તે

એવી રીતે જે ઘોડેસવાર જ્યારે ઘોડા ઉપર સવાર થાય છે ત્યારે લગામ હાથમાં રાખે છે અને જે બાજુએ ઘોડાને પ્રેરવવા માંગતો હોય, તે બાજુએ પ્રેરવે છે. તેવી રીતે ઇન્સાન પોતાના નફસનો મુખત્યાર છે. માટે જે રસ્તે તેને લઈ જવા માંગે તે રસ્તે લઈ જઈ શકે છે. નફસ માથે તમે સવાર નહિ થશો અને તમારા દિલને ગુન્હાના કામથી નહિ અટકાવો તો, શેતાન તમારો મુખત્યાર થઈ જશે અને તમારા દિલને પાપના કામ કરવા લલચાવશે. શેતાન તમને ગુલામ બનાવશે. શેતાનને જે તમારા દિલમાં જગ્યા આપશો તો તે

તમારા ઉપર સવાર થશે.

તમારા ખચ્યાંને નાનપણથી એવી આદત પાડો કે તેઓ શેતાનને તાબે ન થાય અને ખરાબ કામ કરતાં અટકે. જે માણસના કર્તવ્ય દુષ્ટ હોય, તેનાથી તમે દુર રહેજો. જેમ એક મુસાફર માલ સાથે મુસાફરી કરતો હોય, તે ચોરથી ડરે છે અને ચેતીને ચાલે છે, તેમ તમે પણ શેતાનથી ડરીને દુર રહેજો.

ઇન્સાનના બદનમાં રહે છે. તેને જેવી આદત આપશો તેવી પડશે, જેમ માણસ બદનની કસરત કરે છે, ત્યારે કસરતખાજ કહેવાય છે. તે કસરતખાજ થવા સારું

નાનપણથી પોતાના શરીરને ઘણી ઘણી રીતે દુઃખ આપે છે અને એવી રીતે આસ્તે આસ્તે કસરત કરવાની આદત પાડે છે. પોતાના શરીરને જુદી જુદી રીતે વાળવાની ટેવ પાડવા સારૂ તે દુઃખ સહન કરે છે; જ્યારે તેને બરાબર આદત પડી જાય છે ત્યારે ઘણી સહેલાઈથી કસરત કરી શકે છે. આખરે તેનામાં એટલી બધી કુવ્વત આવે છે કે રૂપિયાના સિક્કાને હાથથી ટુકડે ટુકડા કરી શકે છે.

તમારા રૂઠું વિષે પણ એમજ છે. તમારા રૂઠુંને પણ એવી આદત આપો કે તે હંમેશા ખુબીના સારા કામો કરે. જ્યારે

રહુને સવાખના કામો કરવાની આદત થશે
 ત્યારે તમારો રહુ પહેલવાન મિસાલ થઈ
 જશે અને ફિરસ્તા જેવો બની જશે
 બલકે ફિરસ્તાથી પણ ઉંચી હાલતે
 પહોંચશે અને તે પછી તમે પોતે મોજબ
 કરી શકશો.

અમો તમોને દુઆ કરીએ છીએ.
 તમે તમારા રહુને એવી કસરત આપો કે
 તે મોજબ કરી શકે અને તમે પોતાની
 અસલ જાતને ઓળખી શકો. તમારા
 રહુને સારા કામ કરવાની આદત પાડો.
 તમે રહુને જેવી આદત આપશો, તેવી
 આદત તે પકડી લેશે. તમારા રહુને પાક

કામ કરવાની આદત આપશે તો આસ્તે
આસ્તે તમારા બદનમાંથી હેવાનગતી
યાને જાનવરપણું નિકળી જશે અને
આખરે મરણ અગાઉ તમારો રૂહ ફિરસ્તા
જેવો થઈ જશે.

જો તમારી આદત દગલપ્પાણ અને
ખરાબ કામ કરવાની હશે તો તમારામાં
અને જાનવરમાં શું ફરક છે? જો એવા
ખરાબ કામ કરવાની તમારી આદત થશે
તો તમારું દિલ આસ્તે આસ્તે સિંહ વિગેરે
જંગલી જાનવર જેવું થઈ જશે. આનો
ખુલાસો એ છે કે, વાઘ તથા ખીજા
માંસાહારી જાનવરો જેને જીએ છે, તેને

પકડીને એકદમ પોતાનો શિકાર કરી લીએ
છે અને તેનું લોહી પી જાય છે, અને
તેનું માંસ ખાઈ જાય છે.

આ પ્રમાણે જે ઇન્સાનનું દિલ પાક
નહિ હોય અને જનાવર જેવું નાપાક હશે
તો તે ઇન્સાન પણ વાઘની માફક પરાયો
માલ અને પરાઈ ઔરતને વાસ્તે બદ ખ્યાલ
કરશે અને ગુન્હાના કામ કરશે. ઇન્સાનની
ખરાબ હાલતના સખખથી તેનું દિલ પણ
ખરાબ અને હેવાન જેવું થશે, ત્યારે તમે
ઇન્સાન અને હેવાન દરમિયાન શું ફરક
બાકી રહ્યો?

જે રસ્તેથી ઇન્સાન ફિરસ્તો થઈ શકે

છે, તે રસ્તા ઉપર તમે છો, પણ તે રસ્તામાં ઘણી મુશ્કેલી છે, પણ આદત પાડવાથી તે રસ્તો ઘણો આસાન થઈ જાય છે.

તમારે હંમેશા સારા કામ કરવાની અને સાચું બોલવાની આદત પાડવી. દિન પ્રતિ દિન વધારે વધારે સારા અને સાચા થવાની કોશિશ કરવી. જો તમે એવું ઇચ્છતા હો કે અમે હુમણાને હુમણા સારા બની જઈએ તો તેમ બની શકવાનું નથી; કારણકે તમને ખરાબ કામ કરવાની આદત પડી ગઈ છે.

કોઈ માણસ પાંચ, દશ કે વીસ વર્ષ

સુધી કસરત કરવાની આદત ચાલુ રાખે ત્યારે તેના હાથમાં અને શરીરમાં કુવ્વત આવે છે. તેમજ જ્યારે તમારા આમાલ સારા થશે તથા જ્યારે તમારા હાથ, દિલ અને ઇમાન પાક થશે ત્યારેજ તમે ફિરસ્તા થઈ શકશો.

ઇન્સાન જ્યાં સુધી દુનિયામાં જીવતો છે, ત્યાં સુધી નુરનું પાણી તેના હાથમાં આવી શકતું નથી; કારણ કે ખુદા ન ખાસ્તા વીસ, ત્રીસ અથવા ચાલીશ વર્ષ ખાદ તે પાછો મગરૂર બની જાય અને ગુન્હાના નાપાક આમાલ કરે, તો તે શેતાન મિસાલ બની જાય છે.

દાખલા તરીકે જુઓ, અઝાજલ પોતાની બાંદગીથી સાતમા આસમાન સુધી પહોંચી ગયો પણ ધર્મના મગજને તે સમજ્યો નહિ. તેણે ખુદાનું ફરમાન નહિ માન્યું; તેથી શેતાન થઈને જમીન પર પડ્યો. તમે પણ જ્યાં સુધી દુનિયામાં છો, ત્યાં સુધી ક્યારે પણ મગફર થશો નહિ. જરા પણ નાપાકીના કામ કરશો નહિ.

જેમ ડાક્ટર બિમાર માણસની નાડ તપાસે છે કે, આ દરદીને તાવ છે કે નહિ? તેજ રીતે તમે પોતેજ ડાક્ટર થઈને તમારા દિલની નાડ જુઓ. તમે તપાસ કરો કે મેં બેફરમાનીના કામ

કર્યા છે કે કેમ? માફ દિલ કોઈ ઉપર
 હસદ કરે છે કે કેમ? મને ખરાબ શેતાની
 ખ્યાલ ઉત્પન્ન થાય છે કે કેમ? કોઈની
 દુશ્મની કરું છું કે કેમ? કોઈની સાથે
 દગલખાણ કરું છું કે કેમ? આવી
 રીતે તમારા દિલને તપાસો. જો તમે એવા
 કામ કરતા હશો તો તમારો રહ જરૂર
 તમને એ વિષે ખાતરી આપશે.

જો તમારું દિલ તમોને ખાતરી આપે
 કે, તમે ગીલા ગીબત કરો છો, કોઈ સાથે
 દગલખાણ કરો છો, જુઠું બોલો છો, તો
 તમારા દિલને એવા ખરાબ કામ કરવાથી
 દૂર રાખજો. જે શખ્સ સાથે તમે દગલખાણ

કરી હોય, જેની નીંદા કરી હોય, જેને
વાસ્તે ખુરં ખોદ્યા હો, તે શખ્સ પાસે
તરત તમે જાઓ. તે શખ્સ જમાતખાનામાં
અથવા ખીજે કોઇ ઠેકાણે હોય, ત્યાં જઇને
આજીજી તથા ખુદલા દિલથી, દગાખાજી,
દુશમની તથા જે પ્રકારનો તેનો ગુન્હો તમે
કર્યો હોય, તે કબુલ કરી તેની પાસે તમે
માફી માંગો. સાફ દિલથી માફી માંગીને એક
દિલ કરો અને ત્યાર પછી તેની સાથે તેવો
ગુન્હો કરવો નહિ. આ પ્રમાણે એક ખીજા
પાસે ગુન્હાની માફી માંગવાની તથા એકદિલી
કરવાની તમોને આદત થશે તો, તમોને
કોઇ પણ બાબતનું નુકસાન થશે નહિ.

જેમ કોઈ એક તરી જાણનાર નદીમાં
તરતો જાય છે અને નદીના મોજા તેને
ઘસડીને ખીજી તરફ લઈ જાય છે, તેને
જે બાજુએ જવાનું છે, તેનાથી ઉલટી
દિશામાં પાણીના મોજા તેને લઈ જતા
હોય, તો તે થોડે છટે સુધી પાણીથી
ઘસડાઈ જશે, પણ જો તાર હોશિયાર હોય
છે, તો આખરે પાર ઉતરી જાય છે.

એજ પ્રમાણે આ દુનિયા દરિયા સમાન
છે. જો ઇન્સાનનું ઇમાન તથા ઇશક ખરા
હોય, તો પણ જેમ હોશિયાર તરી
જાણનારને દરિયાના મોજાની મુશ્કેલી નડે
છે, તેમ તેને મુશ્કેલીઓ તો આવશેજ,

પરંતુ તે ઉપાયો કરીને સુકી જમીન ઉપર નીકળી જશે.

તમે તમારો સુકો રસ્તો શોધો. તમારે સુકો રસ્તે જવું હોય તો, તમારા રહેને પાક કરો, અને તમારા રહેને દરરોજ સાથે રસ્તે ચલાવો. આવી રીતે તમને સુકો રસ્તો હાથ લાગશે. તમારો સુકો રસ્તો સાતમા આસમાન ઉપર છે. જ્યારે તમે ત્યાં પહોંચશો ત્યારે સુકી જમીન તમને મળશે અને તમારું દિલ પણ તમને ખાત્રી આપશે. ત્યાં જવા માટે આસાન રસ્તો નથી; ઘણાજ મુશ્કેલ રસ્તો છે. ત્યાં પહોંચવા માટે ચાર પાપત

પાક હાવી જોઈએ. જે તમારી આ ચાર
બાબતો પાક હશે તો, તમે ત્યાં જલદી
પાડાંચી જશો.

(૧) તમારું ધર્માન.

(૨) તમારી આંખ.

(૩) તમારું દિલ.

(૪) તમારા આમાલ.

આ ચાર બાબતો પાક રાખવા માટે
માનને દુનિયામાં જે રીતે ચાલવાની
જરૂર છે, તેની મિસાલ એ છે કે, જેમ
સાદમાં રસ્તા ઉપર ચાલતી વેળાએ
રીર ભીંજાઈ ન જાય તેને માટે લાંબો

કોટ તથા છત્રીથી ખચાવ કરે છે, જેથી
 પિમાર ન પડે અને તમારું શરીર
 સલામત રહે. જો તમે એવો કોટ ન
 પહેરો અને એવી છત્રી ન ઓઢો તો
 વરસાદના પાણીથી તમે પિમાર થઈ જાઓ.

તેવીજ રીતે આ દુનિયા રૂપી દરિયામાંથી
 સાતમા આસમાનની સુડી જમીનને
 પહોંચવા માટે, રસ્તામાં જે સડક છે, તે પર
 શેતાન ઘણી જાતનાં વરસાદ વરસાવે છે.
 ક્રિતના, દુશ્મની, જીકું બોલવું વિગેરે
 હજારો જાતના વરસાદ તે રસ્તા ઉપર
 વરસાવે છે અને મોખનને સુડી જમીન
 ઉપર ચડવા નથી આપતો. શેતાન પહેલાં

એ વિચાર કરે છે કે, આ ઇન્સાનને જે જાતના ગુન્હા કરવાની આદત હોય, તે પ્રમાણે તે રસ્તે તેને ફરેખ આપું ત્યારે, તે જલદીથી મારા તાબામાં આવી જશે. કેઈ શખ્સને બદ નજર કરવાની આદત હોય તો, શેતાન તેના ઉપર બદનજર કરવાનો વરસાદ વરસાવે છે. જેને કિતના કરવાની આદત હોય, તેને તેવે રસ્તે ફરેખ આપે છે. જેને તકબ્બુરી અને નીંદા કરવાની આદત હોય, તેને તે રસ્તે લલચાવશે. આવી રીતે પ્રથમ ઇન્સાનને તપાસીને શેતાન તેને હજારો રીતે ફરેખ આપશે તથા ગીરફતાર કરશે; પણ જેમ

ઇન્સાન વરસાદમાંથી પોતાના શરીરના રક્ષણ માટે કોટ પહેરે છે અને છત્રી ઓઢે છે, તેમ જ ઇન્સાનનું હિલ ઓટલે રૂઢ પાક હોય, જેને ગુન્હાના કામ કરવાની આદત ન હોય, તેજ ઇન્સાન શેતાનના ફરેખી વરસાદથી બચી શકે છે.

જે કોઇ મોમનની ઓવી ઇચ્છા હોય કે, રાત દિવસ ખુદાને રાજ કરે અને શેતાનને તાબે ન થાઉં તો, તેની પહેલી ફરજ ઓ છે કે, જે મોમન હોય તેના હિલને રાજ કરે.

ઓક માણસનું ઇમાન ગમે તેટલું મજબૂત હોય તો પણ જો તે કોઇ મોમનને

દુઃખ દેશે તો તેણે અમને દુઃખ દીધા
 પરાપર છે. મોમનને આપેલું દુઃખ
 અમારા કલેજમાં પાણુની માફક લાગે છે.

અમારા પાક મોમનને અમે અમારી
 આંખોમાં રાખીએ છીએ. એવા મોમનને
 કોઈ દુઃખ દેશે તો, તેણે જાણે અમારી
 આંખોને દુઃખ આપ્યું.

અમે તમારા પિતા છીએ, તમે અમારા
 ફરજદાર છો, ત્યારે વિચાર કરો કે, એવો
 કોઈ પણ દીકરો હશે કે પોતાના પિતાને
 દુઃખ દેવા ઇચ્છે? કોઈના બે દિકરા પોત
 પોતામાં લડાઈ કરે તો તેનું દુઃખ તેના
 પિતાને લાગે છે. આ એક દુનિયાનો

દાખલો છે. દીનના કામમાં પણ એમજ છે. અમે તમારા રૂહાની પિતા છીએ અને દુનિયાના પાપ કરતાં તમને દશ ગણા વધારે નજીક છીએ, માટે કેઈ પણ મોમનને દુઃખ આપશો, તો તે દુઃખ તમોએ અમને દીધું એમ સમજજો.

જાહેરીમાં તમે અમારાથી ઘણા દુર છો, તેથી તમારે કેટલીક વાપ્તોનો ડર રાખવાનો છે. અમોએ તમને ફરમાવ્યું છે કે, તમે દરિયામાંથી નીકળીને મીઠા પાણીની નદીમાં આવેલી માછલી જેવા છો. તમારે બેવડી સંભાળ લેવાની જરૂર છે. ખુદા ન ખાસ્ત શેતાન તમારી પાસે

આવીને તમેને બાજુ આપે, એવું નહિ
બનવા આપતા. તમે એવી રીતે નહિ
ચાલતા કે શેતાન તમારામાં આતશનો
વરસાદ વરસાવે. શેતાન આતશનો વરસાદ
વરસાવે તો તેના ઉપર પાણીની જરૂર
પડે છે, પાણી ખુદાવંદ પોતે છે.

અમે જાહેરીમાં તમારાથી ઘણા દુર
હોઈએ છીએ. જો તમારામાં શેતાન કાંઈ
પણ કિંતના રૂપી આતશ વરસાવે તો, તેને
ખુજાવી દેવાને માટે અમારા તાર અથવા
તાલીકા તમને જલદી પહોંચી શકે તેમ
નથી, માટે જો તમારામાં કાંઈ પણ કિંતનો
ઉત્પન્ન થાય તો, તમે મહેનત કરીને એક

ખીજમાં એક દિલી કરી, ફિતનાને દુર કરજો. ખનતા સુધી તો લડાઈ ફિતનો ઉભો થવા દેશોજ નહિ. એવી રીતે સંભાળીને તથા ઘણા ડરીને ચાલજો.

તમે જાણો છો કે, આફ્રિકામાં કુક કરીને એક જાતનો ખારીક જીવડો થાય છે, તે પગમાં દાખલ થઈ જાય છે. પહેલાં તો તેને કાંઈ દરદ થતું નથી પણ તે લોહી પીને જ્યારે મોટો થાય છે ત્યારે તેને ખહાર કાઢવો ઘણું મુશ્કેલ થઈ પડે છે અને તેને ઘણું દુઃખ થાય છે અને આખરે તે માણસનો પગ સડી જાય છે અને પગ કાપવા સિવાય ખીજે કોઈ

ઇલાજ રહેતો નથી. જ્યારે પગ કાપી નાખવામાં આવે છે ત્યારે, દરદીને આરામ થાય છે. પણ આ કુકુ જેવો પગમાં દાખલ થાય અને ખુજલી થવા માંડે કે, સુઇથી અથવા ખીજી કોઇ વસ્તુથી તેને કાઢી નાખવામાં આવે તો, તે વખતે સહેલાઇથી બહાર નીકળી જાય છે અને માણસને કાંઇ નુકશાન થતું નથી.

એવીજ રીતે ખુદા ન ખાસ્ત તમારી જમાતમાં કુકુ પડી જાય, એટલે કે કોઇ પણ જાતનો ફિતનો થઇ પડે તો, તરત તેને અટકાવજો અને જલદીથી એક દીલી તથા સલાહ કરી લેજો. ફિતના ફિસાદને

બહાર કાઢજો; વળી તમારા દિલમાં હસદ
ખીલકુલ નહિ રાખતા. હસદથી બહુ ડરવું
જોઈએ.

ખરાબ ખ્યાલ તથા ખરાબ કામને
તમારા દિલની નજીક પણ નહિ આવવા
દેશો. ખુદા ન ખાસ્ત કોઈ પણ જાતની
ખરાબી થઈ જાય તો જલદીથી તેને
ખલાસ કરી નાખજો; તે એવી રીતે કે,
તમે પોતપોતામાં હેત એખલાસથી
પંજા લઈ, માફી માંગીને હસદને દુર
કરજો.

તમોએ કોઈની નીંદા કરી હોય તો,
તરત તેની રૂપરૂમાં જઈ તેના તરફ કરેલો

તમારો ગુનહા તેની પાસે કબુલ કરજો
 અને તે માફ કરવા માટે તેને આજીજી
 કરજો. મોમીનની પીછાણ એજ છે. આમ
 કરવાથી જરૂર તે માફ કરશે.

—: ૦ :—

દારેસ્સલામ, તા. ૨૬-૬-૧૮૯૯

હુઝરત મૌલાના ધણી સલામત સરકાર
આકા સુલતાન મુહુમ્મદશાહ દાતાર ઇમામે
ફરમાવ્યુ કે :-

તમારા દીનના ઉસુલ (જડ) તે વિશે
ફરમાવીએ છીએ. તમારા દીનનો “ઉસુલે
દીન” શું છે? બધા ઇન્સાનનો ખ્યાલ
ઉસુલ તથા મગજ ઉપર હોય છે.

તમારામાં કેટલાક એવા છે કે જેમને
પોતાના દીનની કાંઈ ખબર નથી.

જ્યારે તમે નવરા ખેડા હો ત્યારે,

તમારે ખ્યાલ કરવો જોઈએ કે, ખાલક કોણ છે? મખલુક કોણ છે? તમે એવા ખ્યાલ ક્યારે પણ કીધા છે? કોઈ તમને પુછે કે તમે કોણ છો? ત્યારે તમે કહોશો કે, મારા બાપનો દીકરો; બલકે તમારી થોડીક પેઠી સુધી જવાબ આપી શકશો. જરા વધારે અક્કલવાળો હશે તે, આદમ સુધી પહોંચશે, પછી ખલાસ.

તમે વિચાર કરો કે આદમ ક્યાંથી આવ્યો? આદમને કોણે મોકલ્યો? જે ઇન્સાન સુફી હશે તે આ ખ્યાલને પકડી લેશે.

તમોએ જોયું છે કે, વરસાદ આસ-

માનમાંથી જમીન પર પડે છે, જમીન
 પર પડીને સુકાઈ જાય છે. જે દીપ્તું દીપ્તું
 થઈને નદીમાં મળે છે અને નદી દરિયામાં
 મળે છે. સઘળું પાણી અંતે પાણું
 દરિયામાં જાય છે. તેજ પ્રમાણે તમારો
 રૂઢ અસલ છે, તેનું મકાન ઘણુંજ મોટું
 છે. જે અક્કલથી નથી સમજતો અને
 ઉપર જવાની ઉમેદ નથી રાખતો, તે
 જમીન ઉપર પડીને સુકાઈ ગયેલા પાણી
 મિસાલ છે. જેઓ ઉપર જવાની ઉમેદ
 ધરાવે છે તેઓ ઉપર પહોંચવા માટે
 બંદગી વધારે કરે છે અને મહોબ્બત પણ
 વધારે કરે છે.

કેદખાનામાં ઇપ્પાદત કરે અને સમજે
કે મરી જશું ત્યારે કેદખાનામાંથી છુટા
થઇ બહારમાં જશું; પરંતુ બહાર પાણી
કેદખાનું જ છે.

તમારામાંના જેઓ તમારા કરતાં વધારે
અક્લવાળા હતા, તેઓ અમારે રસ્તે
ચાલ્યા છે; મિસાલ મનસુર ચાલ્યો; તેને
વાસ્તે બહાર મોજુદ હતી; પણ તે
કહેતો કે, ખાલી બહારમાં જઇને શું
કરું? જ્યાં સુધી મગજને ચાખીશ નહિ
ત્યાં સુધી પાછો નહિ વળું, આગળ
વધીશ.

જ્યારે અસલની બાબત ન પડે, ત્યારે

શું વળ્યું? મુર્તિઝામ્લીએ ફરમાવ્યું છે કે, ‘જેણે પોતાને ઓળખ્યો તેણે જાણે કે ખુદાને ઓળખ્યો’ જ્યાં જોઈએ છીએ ત્યાં રૂહ-દોસ્તને જોઈએ છીએ. જ્યારે તમે માણસને જુઓ છો, ત્યારે માણસની શિકલ જોવામાં આવે છે. હાથ, પગ, મોઢું, આંખો, સર્વે દીઠામાં આવે છે, પણ રૂહ દીઠામાં આવતો નથી. તમે રૂહને જોવાની તજવીજ કરો.

તમને અત્યારે રૂહનો ખ્યાલ છે કે બાંદગી કરીને સુખ મેળવવાનો ખ્યાલ છે?

ઇન્સાનનો દરજ્જો ઉંચો છે, પણ તે પોતાને પોતાના હાથે નીચે પાડી નાંખે છે.

તમારામાંથી કોઈ કોશિષ કરે કે અમે પીર
સદરદીન, પીર શમ્સ તથા મનસુર જેવા
થઈએ તો તમે તેવા થઈ શકો છો. તમે
તેનાથી પણ ઉપર થઈ શકો છો.

અમે કહેતા નથી કે તમે કેવા થશો;
પણ અમને બધી બબ્બર છે. જો તમે
આપણા દીનના રસ્તા ઉપર મુસ્તકીમ
થઈને ચાલશો તો તમે ઉંચે પહોંચી
શકશો, તેની અમને બબ્બર છે. તમારું
દિલ તથા મકસુદ સુફીમાં હોય તો તમે
પહોંચો. આ બાબતમાં કેટલીક ચીજોની
જરૂર છે, તેમાં બુલંદ હિંમત જોઈએ. તે
હિંમત તમારામાં નથી. કેટલાક હજાર વર્ષો

થઈ ગયા તેમાં કેટલા માણસો તે મકસુદને પહોંચ્યા? હૃં ઇસા, હૃં રસુલ સૌ, મનસુર, પીર શમ્સ અને દુનિયાના ખીજ થોડા માણસો પહોંચ્યા છે. તે સર્વેના કામ તથા રસ્તો એક સરખાંજ હતાં. જેઓ ત્યાં પહોંચ્યા તેઓ પોતાના રહુના આશક હતા, રહુના દોસ્ત હતા, તેઓ તે મકાને પહોંચ્યા.

દુનિયામાં ઘણા મઝહુબ છે, જેઓ સુફી નથી. શરિયતી નસારા, યહુદી, હિંદુ વિગેરે સર્વે મઝહુબવાળાઓ સુફી નથી; તેઓના ખ્યાલ તથા બંદગી નીચે જવાની હોય છે. તેઓ જે ઉમેદ ધરાવે છે, તે

ઉમેદ સારી નથી. તેઓને એ ઉમેદ છે કે, બહેશતમાં જઈ ત્યાં સાડું સાડું ખાવું, સારા લુગડાં, ઝાઝી સ્ત્રીઓ અને બહેશતના સુખ પોતાને મળે. તેઓની આવી ઉમેદો સારી નથી. એવી ઉમેદો શરિયતીની છે. બહેશત પણ દુનિયા માફક છે. રહુની જે અસલ ઉમેદ છે તે બીજું જવહુર છે.

મૌલાના રૂમી કહી ગયો છે કે, હું પથર હુતો, તેમાંથી ઝાડમાં પેદા થયો, તેમાંથી બદલીને કીડીમાં પેદા થયો, ત્યાર બાદ જાનવરમાં પહોંચ્યો, જાનવરમાંથી મટીને વાંદરામાં પહોંચ્યો; તેમાંથી ઇન્સાન

થયો છું, ઇન્સાનમાંથી શું થઈશ? મલાએક બનીશ. ત્યાંથી ક્યાં જઈશ? તે કરતાં ઉંચે જઈશ.

તમે વિચાર કરો કે, ફના થઈએ. જે કોઈ ચાહે અને કોશીષ કરે તે ત્યાં પહોંચી શકશે. પણ તમારા ગુન્હા તમને પહોંચવા આપતા નથી. તે ગુન્હાઓએ તમને કેદખાનામાં બંધ કીધા છે. દુનિયાના ગુન્હાઓએ તમને કેદખાનામાં નાખેલાં છે. તેમજ ખોટું બોલવાની આદતે તમને કેદમાં નાખ્યા છે અને તમારી ઉમેદો જેવી કે, બહેશત, હુરાઓ, સારા મેવા, એ સર્વે આશાઓએ તમને કેદ કરેલા છે; પણ

૩૬ કેદખાનામાં કોઈ વખત ખુશી નથી.
જુઓ વિચાર કરો, કોઈ ખુલખુલ અથવા
ખીજ પક્ષીને પકડીને પાંજરામાં નાખવામાં
આવે, તેને પાણી અને જે સારી સારી
ચીજો જાનવરો ખાય છે તે આપવામાં
આવે, તો પણ પક્ષી પાંજરામાં ખુશી
નથી. તે ઉડીને હવામાં જવાને વધારે
રાજ હોય છે. તેને પાંજરામાંથી ઉડી
જવાનું મન થાય છે.

પક્ષીની પાંખો કાપીને પાંજરામાં
રાખવામાં આવે અને પછી આસ્તે આસ્તે
તેને પાંજરાની આદત આપવામાં આવે.
પહેલાં તો તેનું મન થશે કે, પાંજરામાંથી

બહાર નીકળી જાઉં. પણ તેની પાંખો
કાપ્યા બાદ બે ત્રણ વર્ષ તેને પાંજરાની
આદત આપવામાં આવે તો પછી પાંજરા-
માંથી બહાર નીકળવાનું તેને મન નહિ
થાય. તમે પણ પક્ષીની મિસાલ છો.

જ્યારે તમે પહેલાં પાંજરામાં આવ્યા
ત્યારે તમારો ખ્યાલ હતો કે ભાગી જઈએ
પણ પછી પાંજરાની આદત પડી, તેની
અંદરના ખોરાકથી ખુશી થયા. હવામાં
ફરવા ખુશી નથી. પુત્ર, કુટુંબ તેના
કુટુંબ, તેના પુત્ર, તેમાં તમે એવા ફસાયા
છો, એવા લોભાયા છો કે, કાપેલી
પાંખવાળા પક્ષીની જેમ પાંખ કાપેલા થયા.

હવે તમે ક્યાં જાઓ ? !

કોઈ ખુલખુલ ઘણા વેગથી ઉડનારી હોય, તેને સોનાના પાંજરામાં રાખી, સારા સારા મેવા, પાણી વિગેરે આપવામાં આવે, તો પણ તેને એવું દિલ થશે કે, ઉડી જાઉં; પણ આસ્તે આસ્તે તેની પાંખો કાપી નાંખવામાં આવે, તેના બચ્ચાં એકઠા થતાં જાય, તો પચાસ વર્ષ બાદ તેમને બહાર કાઢતાં, તેઓ ઉડી નહિ શકે; કારણ કે, કેદખાનામાં તેમનો જન્મ થયો છે. હવામાં ફરવાની અથવા ઉડવાની ખુબીઓથી તેઓ અજાણ છે.

તમે પણ બેખુદ છો. તમારા દીનની

અસલ ખુખી તમે જાણતા નથી, તેની
માયના સમજતા નથી. દીનની કેવી ઉમેદ
છે તે વિષે તમને ખબર નથી.

તમારામાં ઘણાએક એવા છે કે
જેઓએ પોતાના નામે ઇસમાઇલી મઝ-
હુબમાં રાખેલા છે અને કહે છે કે અમે
ઇસમાઇલી છીએ; પણ ઇસમાઇલી મઝ-
હુબ શું છે અને તેની ખુખી શું છે તે
વિષે તેઓને કંઈ ખબર નથી. તેઓ
નાદાન છે.

તમે પણ આસ્તે આસ્તે સુફીમાં દિલ
લગાડો. એનાથી પણ ઉપર જવાનો ખ્યાલ

રાખો. સુફી મઝહુબ એ તરીકત છે, પછી
હકીકતમાં પહોંચશો. તમે આસ્તે આસ્તે
ઉડવા લાગશો. ઇદમવાળો રૂહ પગથિયું
પગથિયું ઉંચે ચડશે. તે એક દાદર પુરો
કરી ખીજ દાદર પર ચડી શકશે.

પણ જેને ઇદમ નથી તે કહે છે કે હું
તો ક્યાંય જતો નથી, અહીંયાજ બેઠો છું.
આવા માણસના ઘટમાં અમારા ફરમાન
ઘડ બેસતા નથી. જે સમજી શકતો નથી,
તેના ઘટમાં કેમ ઘડ બેશે? અને તે કેમ
ઇતપ્પાર લાવે? અમારા ફરમાન જેઓ
સમજી શકશે તેમને મીઠાશ લાગશે.

અમારા ફરમાન પ્રમાણે નહિ ચાલશે.

તો, તમે પરેશાન થશો. ત્યાં લોખંડ તથા
 આતશના ગુરંજ તમારા માથામાં મારવામાં
 આવશે, ત્યારે તમે ત્યાં પોકાર કરશો અને
 કહોશો કે, “તૌબ્બા તૌબ્બા” રાત દિવસ
 ગુરંજ માથામાં લાગશે. બે ખપ્પરીનો
 ગુરંજ ઘણો ઇજા પહોંચાડનાર છે.
 આતશના ગુરંજથી ડરીને ધાસ્તીના લીધે
 ઇબ્બાદત બંદગી કરે, તે મોમન નથી; પણ
 બંદુ ડરવું એ છે કે, ખુદાના દીદારથી દુર
 ન થવાય, તેનાથી ડરવું જોઈએ.

જેમ હુઝરત મુર્તઝાઅલીએ એક
 દિવસ, નમાઝની વખતે ફરમાવ્યું કે,
 “ખુદાયા મને બહેશતની તમા નથી, તેમ

હું દોઝખથી ડરતો નથી, જે દુઃખ દેવું
હોય તે મને દે, મારાથી સારાઈ કર. હું
તારો આશક છું.” હકીકત એ છે.

મુર્તિઆઅલી મોજા કરતા હતા,
પરંતુ મોજા માણસ પણ શીખે છે
અને જાદુગરો બનાવી શકે છે. મુર્તિઆ
અલીનો મોજા એ હતો કે, પોતાની
જગ્યા પર પહોંચાડે. હકીકતના અસલ
મકાને પહોંચો.

જે તમારે પુછવું હોય તે પુછો કે,
ફલાણી બાપ્ત અમે સમજી શકતા નથી.
તમે બેખબર છો. જેઓ બેખબર છે તે
કેવા કેવા ખ્યાલ કરે છે કે, જે બિમાર હોય

તેને તેની ખિમારીમાંથી સાહેબ સારા કરે
છે, એ અમારું કામ નથી. અમારું કામ
એ છે કે તમને સીધો અને સાચો રસ્તો
દેખાડીએ જેથી, તમે પાર પામી શકો
અને તે જગ્યાએ પહોંચો. તમે ફના
ફિદલાહ થાઓ.

ફના - કાંઈ નહિ.

ફિ - અંદર.

અદલાહ - ખુદા.

ફના ફિદલાહ - ખુદાવંદતઆલાની
જાતમાં નાખુદ થઈ જવું.

તમે એવા ખ્યાલ કરો કે 'ભલા! ખુદા કોણ છે? અને ખુદામાં કેમ ન સમાઉં?!' એવી ઉમેદ રાખો. તમે એવા ખ્યાલ નહિ રાખો કે અમોએ ફરમાન વ્યર્થ કર્યા છે. અમારા ફરમાન વાંચો, સાંભળો અને વિચાર કરો. જેમ કે હુઝરત ઇસા ખુદામાં ફના થયા હતા.

હુઝરત ઇસા કોણ હતા? હુઝરત ઇસા હકીકતી હતા, તે ખુદામાં ફના થયા. હુઝરત રસુલ કરીમની મેઅરાજ વિષે તમોએ સાંભળ્યું છે. એ બાબતમાં તમોએ શું ખ્યાલ કર્યો? માણસો કહે છે કે,

હંઝરત રસુલ ઘોડા ઉપર બેસી મેઝરાજ
 સિધાન્યા, એ બધી લોકોની વાતો છે.
 ખુદા માત્ર આસમાનમાંજ છે, એમ નથી,
 ખુદા બધે ઠેકાણે છે; પણ તેઓ અસલ
 મકાને પહોંચી પાછા વળ્યા તે રાત
 મેઝરાજની હતી, આ મેઝરાજ છે.

તમે એની માયના સમજતા નથી.
 પેગમ્બરે જે મિસાલો ફરમાવેલી છે તેની
 માયના અક્કલવાળા દાના હોય તે સમજે.
 પણ જે બેઅક્કલ હોય, તે કહશે કે
 કિસ્સા કહાણીઓ ખરી છે. અક્કલવાળો
 માણસ કહશે કે, ઇન્સાન એ એક મોટી
 ચીજ છે. સારા નરસાને બરાબર ઓળખે

તે ઇન્સાન છે. અક્કલવાળો જવાબ આપશે
કે એ એક મિસાલ છે. એની તુલના
કરીને સમજો, એ તમારા હાથમાં છે.
એવો વિચાર નહિ કરતાં કે કામ ઘણું
મુશ્કીલ છે.

એવું નથી કે માત્ર મુર્તિઆત્મીની
ઓલાદ ત્યાં પહોંચે. જે કોઈ પક્ષીની
માફક ઉડે, નિશ્ચય કરે તે પહોંચે. પહેલાં
ઝાઝું ન ઉડાય તો થોડું ઉડે. એમ કરતાં
કરતાં અસલ ખાત્ર જેવો થશે અને
બરાબર ઉડશે. આ સર્વે ખાત્રતનો ખ્યાલ
કરો. આમાં પક્ષીની કાંઈપણ મકસદ
નથી. જે પક્ષીની મકસદ હોત તો, અમે

તમને કહેતે નહિ.

દીન એ છે કે, ખોટા ખ્યાલ નહિ કરવા. ખુદાએ તમને પેદા કીધાં છે. તમે ખુદાને સિજદો કરો તેમાં ખુદાને શું ફાયદો? ખુદા ફક્ત એકમાં નથી. ખુદા સર્વે ઠેકાણે છે. તેને ખુશી કરવો એ બહેતર છે. જ્યારે તમારું દિલ રાજી રહે, ત્યારે ખુદા રાજી રહે.

તમે દુનિયામાં કેદમાં છો ત્યાં સુધી રાજી નહિ થશો. પોતાના પ્રાણનો ઘાત કરીને કેદમાંથી નીકળી જવું એમ નથી; મુઆ તો વળી મોટું કેદખાનું આગળ છે;

એકમાંથી બીજું, ત્રીજું વિગેરે, પોતાના
પ્રાણનો ઘાત કરીને છુટવું એમાં શું
ફાયદો છે ?

તમને ખબર નથી કે તમારા વડવા
કેવા હતા ?

અગાઉના જમાનામાં ઉમર ખૈયામ
એક સુન્ની માણસ શરીરચતી કાઝી હતો.
તેના હાથમાં કિતાબ હતી. હાથ પગ
ધોવાની નકામી વાતો કરતો હતો.
ત્યારબાદ તેણે આસ્તે આસ્તે ખુદાના ઇલ્મ
વિષે ખયાલ કીધો. પછી નાસર ખુશરૂ
સાથે તેની દોસ્તી થઈ. નાસર ખુશરૂની
દોસ્તી થયા પછી, ઉમર ખૈયામ આસ્તે

આસ્તે મહેનત લઇને પોતાને દરજ્જે
પહોંચ્યો. તે હંમેશા હૈયાત છે. તે
પોતાની કિતાબમાં લખી ગયો છે કે હું
હંમેશા જીવતો છું.

બાંદગીનો શું અર્થ છે ?

બાંદ - ઇન્સાનના પગ બાંધ્યા હોય તે.

અબ્દ - ગુલામ.

અબ્દલ્લાહ - ખુદાનો ગુલામ.

તમારો ગુલામ હોય તે ઘણા વર્ષ
તમારી ખિદમત બરાબર કરે, તો શું તમે
તેને આઝાદ નહિ કરશો ? તમારો કેાઇ
ગુલામ હોય અને તે સારો માણસ હોય

અને હંમેશા તમારી ખિદમત કરતો હોય,
તો તમે તેના માટે શું કરશો? તેને પૈસા
આપશો તો તે રાજ નહિ થશે. તેને
આઝાદ કરશો, ત્યારેજ તે ખુશી થશે.

તમે બંદેખુદા છો. ખુદા રહેમુર રાહેમીન
છે. ત્યારે શું તમને કોઈ વખત આઝાદ
નહિ કરે? અમે નથી કહેતા કે આ દુનિયા
પછી પણ તે આઝાદીમાં તમે પહોંચી
શકશો. એ સર્વે સીધા રસ્તા ઉપર ચાલવા
તથા આલા હિંમત ઉપર આધાર રાખે છે.
એ સઘળું તમારા હાથમાંજ છે.

તમે ખ્યાલ કરો કે તમારો દીન શું
છે? તમારા દીનનું ફરમાન છે કે તમે

જોઈ વિચારીને ચાલો અને ખ્યાલ કરી
 જુઓ. દાખલા તરીકે તમે જંગલમાં
 ચાલો છો, ત્યાં ત્રણ ચાર ઠેકાણે પાણીના
 ખાખોચિયા છે, તેમાં પાણી ભરેલું છે,
 મગરબ વખતે જ્યારે સુરજ અસ્ત થાય
 છે ત્યારે, સુરજના નુરનો પ્રકાશ પાણી
 ઉપર પડે છે. જો તે જંગલમાં જનાર
 ઇન્સાન બે અક્કલ હશે તો કહશે કે આ
 નુરાની રંગ પાણીનો છે. પણ જો તે
 માણસ અક્કલવાળો હશે તો તે કહશે કે
 આ પાણીનો રંગ નથી, એ સુરજનું નુર
 છે. મેં એ પાણી દીઠેલું છે. અગાઉનો
 તથા હમણાનો પાણીનો રંગ સરખો નથી.

આ તો સુરજનું નુર પાણી ઉપર પડેલ છે.
જ્યારે સુરજ અસ્ત થઈ જશે ત્યારે માલમ
પડશે કે તે સુરજનું નુર હવું.

જ્યારે ઝાડ અથવા પહાડ ઉપર
વીજળી પડે છે, ત્યારે તમે કહેશો કે એ
વીજળી કુંગર છે. એ બેઘદમી તથા
નાદાનની વાતો છે.

તમે પોતે ખુદાનો દરજ્જો સમજો અને
હુકીકતના રસ્તાથી વાકેફગાર થાઓ, ત્યારે
તમે આઝાદ થશો. ખુદાનો દરજ્જો
સમજ્યા અગાઉ પોતાનો દરજ્જો
સમજો. ત્યારબાદ ખુદાના દરજ્જાની
ખબર પડશે.

ઇન્સાન રાત દિવસ પૈસા પેદા કરે,
સારા કામ કરે પછી મરી જાય, ત્યારે શું
ફાયદો? તેમજ હંમેશા બંદગી કરવા છતાં
આઝાદીમાં ન પહોંચે તો શું વળ્યું?
અક્કલવાળો થોડાથી નારાજ થશે.

તમારી પાસે ગુલામ હોય, તેને વાંકી
ટોપી પહેરાવો તથા પીજો લેખાસ બનાવી
આપો, પણ જો તે ગુલામ અક્કલવાળો
હશે તો તેને ગમ થશે અને કહેશે કે હું
નારાજ છું. તેને શું થવું જોઈએ? તેને
ઘટારત છે કે આઝાદ થાય. અને શેઠ બને.
ત્યારેજ અક્કલવાળો રાજ થાય. જો તે
ગુલામ બેઅક્કલ હશે, તો કહેશે કે હું

ગુલામ છું, સારું ખાવાનું, સારા કપડા
તથા વાપરવાનું સર્વે સુખ છે. જો મારે
ધણી મને આઝાદ કરી નાંખશે તો મારે
મહેનત કરવી પડશે અને હું ભુખે મરી
જઈશ, મને ગુલામી બહેતર છે. સઘળા
ઇન્સાનનું આ પ્રમાણે છે.

અમારા ફરમાન તમારા દિલમાં ઘડ
બેસે છે કે નહિ? અમે મુશ્કીલ સમજીએ
છીએ; સખખ એ છે કે, અમે બીજા
ખ્યાલમાં કહીએ છીએ અને તમે બીજા
ખ્યાલમાં સમજો છો.

તમે ઇસમાઇલી દીનની માયના નથી
સમજતા. તમે સહી ચોક્કસ કરીને સમજો

કે, તમારો દરજ્જો કેવો છે ?

જે ઇન્સાનનો પહેરવેશ ખરાબ અને મેલો હોય, તેના લેખાશ ઉપર રસ્તામાં થોડી માટી તથા ચીકલ પડે તો તેને અફસોસ નહિ થાય. તેના કપડાં પહેલાંથીજ મેલા હતા, તેના ઉપર થોડા વધુ ડાઘા થવાથી તેને અફસોસ થશે નહિ; પણ જે ઇન્સાનનાં લુગડાં ઘોખી ઘોએલા સ્વચ્છ હોય, તેને રસ્તે જતાં ગાડીનો થોડો ચીકલ લુગડા ઉપર લાગી જાય, તો તેને કચવાણુ લાગશે, કારણ કે તેના લેખાસ હંમેશા સાફ રહે છે. તે કહેશે કે જલદી ઘરે જઈ અને આ લેખાસ બદલી નાખું,

જેથી મારા દોસ્તો મારી મશ્કરી ન કરે.
તે ઘેર જઈ ખીજા લુગડાં પહેરી લેશે.

આની માયના સમજો છો? ચીકલ છે
તે ગુન્હા છે. એ ચીકલ આ છે કે:

(૧) પરાયો માલ ખાઈ જવો. (૨) પરાઈ

ઔરત પર બદનજર કરવી. (૩) મરદાનો

ખ્યાલ પારકી સ્ત્રી ઉપર હોય. (૪) ફલા-

ણાના સો રૂપિયા મારા રૂપિયા સાથે છે,

તે ખાઈ જાઉં. આ સઘળા ગુન્હા ચીકલ

છે. મોમીન ધંન્સાન લેખાસ સારો પહેરે

છે. તે થોડા ગુન્હા કરે તો પણ તેની

નજરમાં તે ગુન્હા મોટા જણાય છે. તે

જલદી ખીજો પહેરવેશ પહેરી લેશે.

દોસ્ત માશુકને મળવાની ઉમેદ રાખતો હોય અને તેનો લેખાસ ખરાબ હોય, તો માશુક તેને કબુલ નહિ કરે, કહેશે કે જાઓ જાઓ.

તે માશુક કોણ છે? તે માશુક ખુદાવંદતઆલા છે. ખરાબ લેખાસ તે ગુન્હા છે, રાત દિવસ ચીકલમાં લેટે, તે ગુલામ છે. તે કદી આઝાદીની તલબ રાખતો નથી. આ જે સઘળા ફરમાન થાય છે, તે તમે સમજો. હુકીકત અને શરિયત શું છે? આ ખીજ સોખત છે “આ” અને “તે” ક્યારે પણ એક થવાના નથી. ક્યારે પણ એક નહિ થશે.

“આ” ક્રિતાબ, રોઝા, નમાઝ તથા
 બંદગીને ચાહે છે. “તે” ઉમેદ આઝા-
 દીની રાખે છે. એ બે વાતો છે.
 બન્નેના વિચારો જુદા જુદા છે. અમારા
 વાસ્તે ઘણી મહેનત છે.

“એ” બેઇદમી કેમ રાજ થાય?

“એ” હકીકતને પકડતો નથી. એને
 હકીકત જોઈતી નથી. જેઓ બેઇદમ છે
 તેઓ હકીકતને છોડી આપે છે, પણ
 જે હકીકતી છે તે ખીજે રસ્તે ચાલે
 છે. જેમ આગળ (૧) ઇસા (૨) પીર
 સદરદીન (૩) નાસર ખુશરૂ (૪) પીર

શમ્સ (૫) મૌલાના રૂમી, એવી રીતના
માણસો હુકીકતના રસ્તા ઉપર ચાલ્યા.
આ રસ્તો નાદાનને માટે બહુ મુશ્કીલ છે.

અમે જોઈએ છીએ કે અમારા
દીનમાંથી ફરી જઈને કોઈ ઇસ્નાઅશરી
અથવા સુન્ની તથા નસારા થઈ જાય છે,
તેમાં અમે અજબ થતા નથી, કારણ કે
તે પોતે બેઈદમ છે. બેઅક્લ આદમ માટે
હુકીકતી દીન ઘણાજ મુશ્કીલ છે.
બેઅક્લને માટે અમારો દીન ઘણાજ
મુશ્કીલ છે. બેઅક્લ ફરી જાય તેમાં
અમને તાજુબી લાગતી નથી, કેમકે આ
દીન ઘણો સખત છે.

જે ઇન્સાન અક્કલનો ઝંઘરૂં છે તે
 ખરાબ છે. તે હુરામની પછવાડે દોડે છે,
 પણ જે દાના અક્કલવાળો હશે તે કહેશે
 કે આ રસ્તો સારો છે. તે તેનો વિચાર
 કરીને ચાલશે. અક્કલવાળો કહેશે કે મારી
 આરત્રુ આઝાદીની છે. હું આઝાદી
 પછવાડે દોડું છું, હું દોડીશ, હું શોધીશ!

તમે જ્યારે સિજદા કરો ત્યારે માંગો
 (ખુદાયા) ‘અમને અસલ મકાને પહોંચાડ.
 જેમ બાળક પોતાની માતાથી જુદું પડે છે,
 ખોવાઈ ગયું હોય છે ત્યારે તે રડે છે કે
 ક્યારે મા પાસે જઈ પહોંચું!’ તમે પણ
 તેવા થાઓ.

અમેાએ તમને ઘણા ફરમાન કર્યા
પણ ફાયદો ત્યારેજ થાય કે જ્યારે અમારા
ફરમાન પ્રમાણે ચાલો. જો તમે અમારા
ફરમાન પ્રમાણે અમલ કરો તો જાણે
અમે સવાર સુધી ફરમાન કીધાં એમ
અમે સમજશું.

ઇન્શાઅલ્લાહ, તમારામાં કેટલાક હુકીકતી
છે, તેઓને અમારા ફરમાન ઘણોજ
ફાયદો કરશે, તેઓના દિલમાં થડ ખેસી
જશે; પણ જેઓના દિલ ઝઘંકુ છે અને
હિંમત નથી તેમના દિલમાં થોડો અથવા
વધારે શક ઉત્પન્ન થશે, કારણ કે હુકીકત
ઉપર તેમને ઓછો ઇતપ્પાર છે. તે અમે

સઘળું સમજ્યો છીએ. સઘળાના દિલની
અમને ખબર છે.

શરિયતીઓ અમારા હુકીકતી ફરમાન
સાંભળે તો તેમના દિલમાં અસર કરતા
નથી. જેઓ હુકીકતી નથી તેઓ
બેઅકલ છે.

ઇન્સાનને જોશ ઉત્પન્ન થાય છે તે
ખોટો જોશ છે. તેને પણ ફરમાન અસર
કરતાં નથી. તેઓને એમ થશે કે જેમ
પાણીને આતશ ઉપર રાખવાથી હવા
થઇને ઉડી જાય છે, તે આતશ ઉપર
જોશમાં ઉકળે છે અને અવાજ કરે છે;
દિલનો જોશ પણ પાણી માફક છે.

અમે અમારા દિલથી તમને દુઆ
કરીએ છીએ કે, 'ખુદાયા! તેમના દિલમાં
એવી તાકાત બક્ષ કે આઝાદ થાય,
હુકીકતી થાય અને ખરાબીથી દુર ભાગે.
તેઓ સીધે રસ્તે ચાલે અને રસ્તો સવળો
પકડે. ખુદાયા! તેઓને હુકીકતી આંખો
બક્ષ!' આ દુઆ સઘળી દુઆ કરતાં
વધારે છે.

ઇન્શાઅલ્લાહ, અમારા ફરમાન હંમેશા
દિલમાં રાખજો, ભુલી નહિ જશો. એમ
ન બને કે જ્યાં સુધી અમે જાહેરીમાં
અત્રે હાઝર છીએ ત્યાં સુધી અમારા
ફરમાન વાંચો અને પછી ન વાંચો એમ

ન થવું જોઈએ. જેમ ગીનાન વાંચો
 છો તેમ અમારા ફરમાન વાંચજો. જેમ
 ગીનાનની માયના કાઢો છો તેમ અમારા
 ફરમાનની પણ માયના કાઢજો. અમારા
 ફરમાન એજ ગીનાન છે. અમારા
 સિધાવ્યા પાદ એવું નહિ
 સમજતા કે સાહેબ સિધાવી ગયા. જેમ
 તમે ઇમામને હાઝર સમજો છો, તેમ હાઝર
 સમજજો. હાઝર ઇમામ જાહેરીમાં હંમેશા
 હાઝર નથી બેસી રહેતા, પણ તેઓને
 હાઝર સમજવા જોઈએ. અમે પણ હંમેશા
 તમારી પાસે બેઠા છીએ.

